

TELKODER Görüşleri

9 Nisan 2021 Cuma

Haberleşme Odak Grup Toplantısı - 1

İkinci Oturum

Araştırma Sorusu

Haberleşme sektöründeki alt başlıklar ile ilgili çözüm önerileri ve atılması gereken adımlar nelerdir?

YÖNETİŞİM (İncelenecek Ana Başlık -1)

1. Adım: BTK'nın Rekabeti Tesis Edici Adımlar Atması

1.1. Alternatif işletmecilerin toplam sektör gelirleri içerisindeki payının AB'de olduğu gibi ~%60 seviyelerine ulaşması¹

1.1.1. 5809 Sayılı Kanun, MADDE 6 – (1) Kurumun görev ve yetkileri, a) bendine uyulması gerekmektedir. “Elektronik haberleşme sektöründe; rekabeti tesis etmeye ve korumaya, rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı uygulamaların giderilmesine yönelik düzenlemeleri yapmak, bu amaçla ilgili pazarlarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecilere ve gerekli hallerde diğer işletmecilere yükümlülükler getirmek ve mevzuatın öngördüğü tedbirleri almak.”

¹ Europe's Digital Progress Report 2016 – Connectivity

1.2. Rekabetin Tesisine Yönelik Düzenlemelerin Çıkarılması

1.2.1. Rekabet Yönetmeliği: BTK'nın birinci görevi ve hedefi olan rekabetin tesisi konusunda bu görevin nasıl ve hangi usuller çerçevesinde yerine getirileceği, rekabet ihlalleri ve referans aykırılıklarına nasıl cevap verileceği netleştirilmelidir. Tüketici Yönetmeliği olduğu gibi Rekabet Yönetmeliği'ne de ihtiyaç duyulmaktadır.

1.2.2. Rekabet İhlallerine Yönelik Usul ve Esasların Yayınlanması: 2010 yılında başlatılan çalışmanın sonuçlandırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

1.3. BTK İş Planlarında yer alan çalışmaların planlanan tarihte gerçekleşmesi

1.3.1. Ülkemizde pazar analizleri 27.11.2012 tarihli ve 28480 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Pazar Analizi Yönetmeliği kapsamında yürütülmektedir. Söz konusu Yönetmeliğin 5'inci maddesinin ikinci fıkrası gereği, pazar analizleri en geç üç (3) yılda bir tekrarlanmalı ve daha önce analiz edilen pazarlardaki rekabet durumu ve işletmecilere getirilen yükümlülükler gözden geçirilmeli

1.3.2. Temel telekomünikasyon hizmetleri büyüklüklerine ilişkin tahminler raporu hazırlanması

1.3.3. Veri Merkezi İşletmeciliğinin desteklenmesi

1.3.4. İnternet Değişim Noktalarının (İDN) kurulumunun desteklenmesi

1.4. Rekabet koşulları çerçevesinde değerlendirilemeyecek birleşmelerin ve sektörün yapısını bozan grup birleşmelerinin yaşanmaması

1.4.1. Pazarda etkin rekabetin tesisi için yerleşik işletmeci toptan seviyede hizmet seviyesi taahhütlerinin gözden geçirilmesi, yaptırımlarının belirlenmesi, uyumunun sağlanması ve denetlenmesi gerekmektedir.

Yerleşik işletmecinin Referans Teklifler ile toptan seviyede sunduğu hizmetlerde hizmet seviyesi taahhüdüne uymaması, gerek müşterilerin yaşadığı deneyimi gerekse işletmecilerin maliyet ve itibarlarını zedeleyerek rekabeti engellemektedir. Yerleşik işletmecinin toptan fiber satışlarında dikey bütünleşik yapıda bulunan işletmeciye ayrımcı davrandığı Kurumunuzca da tespit edilmiştir. Bu bağlamda yerleşik işletmecinin tüm işletmecilere ayırım gözetmeksizin hizmet kalitesi taahhütlerini benzer seviyelerde gerçekleştirmesi için gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

1.4.2. Sabit Pazarda Ayırım Gözetmeme Yükümlülüğünün Kapsamının Gözden Geçirilmesi

Yerleşik işletmeci tarafından 2015 ve 2016 yılı içinde gerçekleştirilen organizasyon değişiklikleri ile yerleşik işletmeci ile dikey bütünleşik yapının kurumsal ve bireysel pazarlama, satış, şebeke ve operasyon organizasyonlarının tek bir çatı altında toplandığı, üç şirket arasında bilgi alışverişini ve ortak strateji oluşturup buna uygun olarak uyumlu hareket etmeyi kolaylaştırdığı aşikârdır. Martin Cave, “Six Degrees of Separation: Operational Separation as a Remedy in European Telecommunication Regulation” başlıklı makalesinde, “yerel teşvikli ticari ayrıştırma” (business separation with localised incentives) adımının önemini vurgulamaktadır. Cave, dikey bütünleşik işletmecinin toptan seviyede ayırım gözetmemesinin sağlanması için yöneticilerin yalnızca tek bir şirketin tek bir fonksiyonundan sorumlu olmaları ve yalnızca bu şirketinin bu fonksiyonun başarısı için ödüllendirilmeleri gerektiğini ve hatta dikey bütünleşik yapının içinde çalışanların şirket değişikliği yapmalarının kısıtlanması gerektiğini

savunmaktadır. Bu organizasyon değişikliğinin rekabete olası etkilerinin bu bağlamda incelenerek mevcut ayırım gözetmeme yükümlülüğünün kapsamının bu bağlamda genişletilmesinde fayda görölmektedir.

2. Adım:

2.1.

3. Adım:

3.1.

4. Adım:

4.1.

5. Adım:

5.1.

MEVZUAT (İncelenecek Ana Başlık -2)

1. Adım: Fiber Altyapının Hızla Yaygınlaştırılması

1.1. Geçiş Hakkı Yönetmeliği'nde tesis paylaşımı zorunluluğunun kaldırılması

1.1.1. Geçiş Hakkı Yönetmeliği'nde tesis paylaşımı zorunluluğu kaldırılmalı.

Geçiş Hakkı yöntemi ile kendi altyapısını tesis etmek isteyen işletmecilere öncelikli olarak tesis paylaşımı yapma ön şartı getirilmemeli

1.1.2. Geçiş hakkı sağlayıcılarına yapılan izin başvurularına geç cevap veya hiç cevap alınmama durumları yaşanmamalı

1.1.3. Geçiş hakkı sağlayıcısı kurumlar, Geçiş Hakkı Yönetmeliği'nde yer alan ücret tarifesinin çok üzerinde ücret taleplerinde bulunmaktadır. Ayrıca bazı durumlarda ücret tarifesinde yer almayan ücretleri talep etmektedirler. Belirli bazı durumlar için ücretsiz geçiş hakkı imkânı

sağlanmalı ve ayrıca geçiş hakkı sağlayıcılarının ücret taleplerinin Geçiş Hakkı Yönetmeliği ücret tarifesi ile sınırlandırılmasına yönelik bağlayıcı düzenlemeler yapılmalıdır. Geçiş Hakkı Yönetmeliği ücret tarifesinde yer almayan diğer kalemlerin ise tavan ücretler oluşturularak bir tarife üzerinden belirlenmesi gerekli görülmektedir

1.1.4. Şehirlerarası güzergâhlarda tesis edilecek projeler birden fazla geçiş hakkı sağlayıcısının tasarruf sahipliğine konu olabildiğinden, geçiş hakkı sağlayıcısı her bir kurumun izin başvuru değerlendirme sistemi farklılık arz etmemeli

1.2. Tesis paylaşımı ücretleri en az %50 oranında düşürülmeli

1.3. Belediyeler tarafından tesis edilen pasif fiber altyapı uzun vadeli ve ucuz fiyatla işletmecilere kullanılmalı

1.3.1. Söz konusu altyapılar, uzun vadeli ve ucuz fiyatla işletmecilere kullanılmalı

1.4. Karayolları, Demiryolları, Elektrik ve Boru hatları güzergâhlarının iller arası fiber tesisi için rekabetçi olarak kullanılmalı

1.5. Köprüler, Tüneller, Menfezler, Metro, Metrobüs, Tramvay hatları vb. geçişlerin/güzergâhların fiber tesisi için rekabetçi olarak kullanılmalı

2. Adım: Veri Merkezi İşletmeciliğinin Gerektiği Şekilde Desteklenmesi

2.1. “Veri Merkezi İşletmecisi” tanımı mevzuatta yerini almalı

2.1.1. Veri Merkezlerinin yaşadıkları hukuksuzlukların önüne geçilmesi

2.1.2. Veri Merkezlerinin, İnternet Servis Sağlayıcı ve Altyapı Hizmet Sağlayıcı Yetkilendirmesi almak zorunda kalmamaları

2.2. Veri Merkezlerine Destek Sağlanması, Mevcut Desteklerin Güncellenmesi

2.2.1. Veri Merkezlerine, “Cazibe Merkezleri Programı” kapsamında sağlanan destek ve teşviklerin kullanılabilmesi için bölge (24 il sınırı) ve beyaz alan sınırı (5000 m²) kaldırılmalı

2.2.2. Veri Merkezi İşletmecilerine özel, en fazla sanayi elektriği tarifesinin yarısı kadar, elektrik tarifesi hazırlanmalı

2.2.3. Fiber erişim sağlayıcıların Veri Merkezlerine özel indirimli tarife oluşturmalı

2.2.4. Komşumuz Bulgaristan örneğine benzer şekilde; Türkiye dışına satacağı hizmetlerin gelirlerinde %100, Türkiye içerisine satacağı servislerin gelirlerinde %50 oranında vergi muafiyet sağlanması

2.2.5. Dijital hizmet ihraç edebilmesi için Dijital Serbest Bölgeler oluşturulmalı

2.3. Veri Merkezleri özelinde pazar çalışması yapılması ve her çeyrek BTK Pazar Verileri Raporlarında Yayımlanmalı

2.3.1. <https://telkoder.org.tr/wp-content/uploads/2017/12/TELKODER-Veri-Merkezi-Raporu-Aralik2017.pdf> (Sayfa32)

2.4. Veri Merkezi Hizmet Standartlarındaki Belirsizliğin Giderilmesi

2.4.1. Yeni yapılacak Veri Merkezleri, en az Uptime Institute, ANSI/TIA veya BICSI Tier III isteklerini karşılayacak nitelikte olmalıdır. Ayrıca bu konuda, **Türk Standartları Enstitüsü (TSE), ülkemizin kendine ait Veri Merkezi Standartlarını oluşturmalıdır.**

2.4.2. Veri merkezi işletmecilerinin sundukları hizmetler, diğer ülkelerden rahatlıkla satın alınabilmektedir. Yurt içi ve yurt dışı arasında bulunan

rekabet sıkıntıları, veri merkezi hizmetlerinin yurt dışından satın alınması sonucunu doğurmaktadır. Yurt içi veri merkezi hizmetlerinden alınan ve yurt dışında sunulan hizmetler karşısında haksız rekabet yaratan yüksek vergiler kaldırılmalıdır. Bu sorunların çözülmesi için başlangıç olarak, BTK'nın, veri merkezi işletmeciliğinin ve bu işletmecilerin sundukları tüm hizmetlerin yetkilendirmeye tabi hizmetler olmadığı yönünde bir Kurul Kararı alması ve bu kararı Gelir İdaresi Başkanlığına göndermesi yeterli olacaktır.

2.4.3. Özel şirketlerimizin, veri merkezi hizmetlerini yabancı ülkelerden satın almaları veya kendi verilerini kendi veri merkezlerinde barındırmalarından ziyade, bu işte uzmanlaşmış, hizmet kalitesi yüksek, ülkemizde bulunan veri merkezi işletmecilerinden almaları beklenmektedir. Böylelikle özel şirketlerimiz hem daha güvenli, hem de daha düşük maliyetli bir şekilde bu hizmetleri almış olacaklardır. En önemli husus da, ekonomik, ticari ve endüstriyel verilerimizin yurt içinde kalması sağlanmış olacaktır. Şirketleri kendi yerleşimlerinde standart dışı sistem odası vb. gibi bir odada sakladıkları sunucularını/depolama ünitelerini, Veri Merkezlerinde daha güvenilir ortamlarda saklamalarının cazibesini arttırabilmek adına, bir ucu herhangi bir Veri Merkezinde sonlanan kiralık devre ücretleri normal ücretin $\frac{1}{4}$ 'ünden fazla olmaması

2.4.4. Kamuya ait verilerin, sektörü dışlayıcı bir şekilde, yerli veri merkezleri göz ardı edilerek, sadece kamuya ait bir veri merkezinde bulunması doğru bir karar değildir. Kamu Kurumlarımızın, kendi verilerini sınıflandırılması/derecelendirmesi ve saklanma önceliğine göre bu verileri kendi bünyesinde ve/veya yerli veri merkezlerinde

barındırmalarına olanak tanınmalıdır. Bu yöntem ile veriler, hem daha güvenli ve düşük maliyetli olarak saklanmış, hem de sektör oyuncuları dışarı itilmemiş ve sektörü büyütücü bir adım atılmış olacaktır.

2.5. Tüm Erişim Sağlayıcıların katılımının zorunlu olacağı birden fazla İnternet Değişim Noktası kurulmalı

2.5.1. İnternet Değişim Noktalarına bağlanma maliyeti, internet kapasitesi almaktan daha az maliyetli olmalı

2.5.2. İnternet Değişim Noktaları tarifeleri tek tarife olmalı ve tarifeler tüm şirketlerin görüşleri alınarak BTK hakemliğinde belirlenmeli

3. Adım: Sabit Ses Hizmeti Pazarının Büyümesi

3.1. STH işletmecileri içerisinde yer verilen ve Türk Telekom'a ait bir işletmeci olan TTNET'in verileri çıkarıldığında sabit pazarda faaliyet gösteren gerçek alternatif işletmecilerin Pazar payının yükselmesi

3.2. İşletmecilerin Referans Teklif Aykırılıklarına İlişkin Şikâyetlerinin Giderilmesinde Uygulanacak Usul ve Esaslar Belirlenmesi

Tüketici şikâyetlerinin giderilmesine benzer bir yapı ve neticelendirme biçimi mevcut referans tekliflerin uygulanması açısından önemlidir. Aksi takdirde referans tekliflerin tamamına uygulanıp uygulanmadığına ilişkin yapılan denetim çalışmaları çok uzun süreçler almaktadır. Bu süreçlerin uzaması sonucunda da işletmeciler mağduriyet yaşamaktadırlar. Bu durum işletmecilerin abonelerine de yansımaktadır.

3.3. STH İşletmecilerinin mobil şebekeler üzerinden çağrı başlatarak hizmet sunabilmesi

BTK internet sitesinde yayımlanan “Elektronik Haberleşme Hizmet, Şebeke Ve Altyapılarının Tanım, Kapsam Ve Sürelerine ilişkin düzenleme kapsamında yer alan 3.1. maddesi ile mobil işletmecilere aşağıdaki hak imkanların tanındığı görülmektedir;

“5. İşletmeci sadece kendisine tahsisli frekanslar üzerinden GSM Mobil telefon hizmetlerini sunduğu abonelere; imtiyaz sözleşmesi kapsamında bu hizmetleri sunmak için kablosuz yerel internet erişim sistemini kullanabileceği gibi kendisi de kurup kullanabilir.

6. İşletmecinin kablosuz yerel internet erişim sistemi üzerinden hizmet verdiği alanlar, kapsama alanına ilişkin hesaplamalarda dikkate alınmaz.

7. İmtiyaz sözleşmesi kapsamında verilen hizmetlere ilişkin hizmet kalitesi standartları, söz konusu hizmetlerin kablosuz yerel internet erişim sisteminin kullanılması durumunda da sağlanmak zorundadır.”

“Madde 3.3... 1. İşletmeci, sadece kendisine tahsisli frekanslar üzerinden IMT-2000/UMTS hizmetlerini sunduğu abonelere imtiyaz sözleşmesi kapsamında bu hizmetleri sunmak için kablosuz yerel internet erişim sistemini kullanabileceği gibi kendisi de kurup kullanabilir.

2. İşletmecinin kablosuz yerel internet erişim sistemi üzerinden hizmet verdiği alanlar kapsama alanı yükümlülüğüne ilişkin hesaplamalarda dikkate alınmaz.

3. İmtiyaz sözleşmesi kapsamında verilen hizmetlere ilişkin hizmet kalitesi standartları, söz konusu hizmetlerin kablosuz yerel internet erişim sisteminin kullanılması durumunda da sağlanmak zorundadır...”

Yine aynı düzenlemenin STH işletmecilerine ilişkin 2.4. bölümündeki 3 numaralı maddede ise; *“3. İşletmeci, işbu yetkilendirme kapsamında mobil şebekeler üzerinden çağrı başlatarak hizmet sunamaz.”*

hükmü yer almakta olup söz konusu madde ile STH işletmecileri için mobil şebekeler üzerinden çağrı başlatarak hizmet sunulamayacağı belirtilmiştir. Bilindiği üzere, elektronik haberleşme sektörü, yenilikçilik ve sunduğu teknolojik imkânlar bakımından gerek hizmet çeşitliliği gerekse müşteri tercihleri açısından oldukça hızlı bir şekilde gelişme ve değişim gösteren bir sektördür. Tüm dünyada, yaşanan teknolojik gelişmeler neticesinde düzenlemelerin hizmetlerin temelinde hangi teknoloji yattığına bakılmaksızın, teknoloji tarafsız bir şekilde yapılması eğiliminin güç kazandığı görülmektedir. Bununla beraber, son 5 yıldır sektörde yoğun bir şekilde tartışılan İTH (İnternet Tabanlı Hizmetler/OTT) uygulamaları da hızla hayatımıza girmekte ve sektörü şekillendirmektedir. İTH hizmetleri/uygulamaları ile birlikte tüketiciler kullanılan teknoloji ve altyapıdan bağımsız olarak istediği hizmete istediği cihaz üzerinden ulaşabilme imkânı edinmiştir. Bu nedenle düzenlemelerin söz konusu teknolojik gelişmelere ayak uydurması sektöre yöne verebilmek adına daha da önem kazanmaktadır.

Bu çerçevede, son dört-beş yıldır, küresel anlamda teknolojik gelişmeler ve İTH hizmet/uygulamalarının etkisi ile mobil işletmeciler kablosuz genişbant teknolojisi üzerinden ses hizmetleri sunmaya başlamış olup, geldiğimiz noktada bu hizmetlerin yaygınlığında ciddi artış olduğu görülmektedir. Ülkemizde de ilgide kayıtlı düzenlemenin 3.1 maddesine göre mobil işletmecilerin kablosuz yerel internet erişim hizmetleri sunması imkanı

bulunmaktadır. Bu kapsamda, örneğin; Turkcell tarafından geliştirilmiş olan “BİP” uygulaması üzerinden tüketiciler yüksek kaliteli, kesintisiz, görüntülü ses hizmeti alabilmektedirler. Sabit ses hizmetleri açısından bakıldığında ise, ilgili düzenlemenin yukarıda yer verilen 3. Maddesinde sabit işletmecilerin mobil şebekeler üzerinden çağrı başlatmasının yasaklanmış olduğu görülmektedir. Bilindiği üzere, tüm dünyada sabit ses trafiğinin düşüş eğiliminde olduğu tespit edilmektedir. Ancak bu düşüş maalesef ülkemizde çok daha hızlı ve radikal bir biçimde gerçekleşmiş olduğu dikkat çekmektedir. Türkiye’de toplam trafiğin %1,9’u sabit, %98,1’i mobil trafik iken, İngiltere’de sabit trafik %27, mobil trafik %73, Almanya’da ise sabit trafik %52,6, mobil trafik %47,5 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye’de sabit ses trafiğindeki hızlı düşüşün nedenlerinin incelenmesi ve sabit ses pazarının canlandırılmasına yönelik çalışma ve düzenlemelerin hayata geçirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Ayrıca, 5809 Sayılı Kanun’da yer alan Madde 4 ile ilgili merciler tarafından elektronik haberleşme hizmetinin sunulmasında ve bu hususta yapılacak düzenlemelerde i) serbest ve etkin rekabet ortamının sağlanması ve korunması ve ii) tüketici hak ve menfaatlerinin gözetilmesi ilkelerinin gözetilmesi gerektiği belirtilmiştir. 5809 Sayılı Kanun Madde 6 kapsamında Kurumunuzun görev ve yetkileri hüküm altına alınmış olup, bu kapsamda elektronik haberleşme sektöründe; rekabeti tesis etmeye ve korumaya, rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı uygulamaların giderilmesine yönelik düzenlemeleri yapmak, bu amaçla ilgili pazarlarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecilere ve gerekli hallerde diğer işletmecilere yükümlülükler getirmek ve mevzuatın öngördüğü tedbirleri almak sayılmıştır.

Bu kapsamda elektronik haberleşme sektöründe etkin ve sürdürülebilir rekabetin tesisi, korunması ve geliştirilmesi ile son kullanıcıların rekabetçi hizmet ve yeniliklerden yararlanabilmesinin Kurumunuzca tesis edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. İlgili düzenleme kapsamında, mobil işletmecilere tanınan hak ve imkânlar ile sabit telefon hizmeti sunan işletmecilere tanınan hak ve hizmetler bakımından sabit telefon hizmeti işletmecileri aleyhine dengesizlik olduğu düşünülmekte olup, gerek teknolojik anlamda yaşanan gelişmeler ve tüketici taleplerindeki değişime ayak uydurulmasına, gerekse de sabit ses trafiğindeki küresel anlamda eşine rastlanmamış radikal düşünün önüne geçilerek sabit ses pazarının canlandırılmasına yönelik düzenlemelerin hayata geçirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Bu nedenlerle Elektronik Haberleşme Hizmet, Şebeke ve Altyapılarının Tanım, Kapsam ve Süreleri hakkındaki dokümanın aşağıda yer alan 2.4. bölümündeki 3 numaralı

“3.İşletmeci, işbu yetkilendirme kapsamında mobil şebekeler üzerinden çağrı başlatarak hizmet sunamaz.”

maddesinin değiştirilerek

“3.İşletmeci, kendisine tahsisli veya taşınmış numaralarla elektronik haberleşme hizmetlerini sunduğu abonelere, işbu yetkilendirme kapsamında bu hizmetlerini sunmak için mobil internet erişim sistemlerini kullanabilir.”

şeklinde düzenlenmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

3.4. 444’lü Numaraların Taşınması, Tahsislerinin Yapılması ve Yeni Yerel Aranır Numara (444 Benzeri) Bloğu Tahsis edilmesi

Mevcut düzenlemelere göre 444'lü numaralar Türk Telekom dışında kalan alternatif işletmecilere tahsis edilmemektedir. Bu numaraların alternatif işletmeciler tarafından da tahsis edilebilmesi sektörde rekabetin önünün açılmasını sağlayacak uygulamalardan bir diğeri olacaktır.

Yerel Aranır Numaralara ilişkin düzenlemelerde "Ülkenin her yerinden, şebekeden bağımsız olarak aynı sayıda rakam çevrilmesi suretiyle erişilen numaralardır. Hâlihazırda, 444 XXXX şeklinde yerleşik işletmeci tarafından ikincil tahsisi yapılan ve ülkenin her yerinden 7 hane çevrilmek suretiyle aranan numaraların kullanımına devam olunur. Ancak, yeni yerel aranır numara grupları Kurum tarafından belirlenebilir. Yerel aranır numaraların tahsisi ve kullanımında uygulanacak usul ve esaslar Kurum tarafından belirlenir." Hükümleri yer almasına rağmen, alternatif işletmecilere 444'lü veya yine 7 haneli farklı bir bloğun tahsisi yapılmamıştır. Yerleşik işletmeci için söz konusu numaralar bir ayrıcalık oluşturmaktadır.

İşletmeciler arasında ayırım gözetilmemesi ilkesi doğrultusunda, alternatif işletmecilere de yerel aranır numaraların açılması yönünde usul ve esasların belirlenmesini ve alternatif işletmecilerin de yerel aranır numaralar üzerinden hizmet sunabilmesinin önünün açılması gerekmektedir.

4. Adım: Sabit Genişbant Hizmeti Pazarında Rekabet Sorunu Giderilmeli

4.1. Yerleşik İşletmeciye Fibere Erişim Hizmetlerinde Yükümlülük Getirilmeli

Uzun dönemde alternatif işletmecilerin yatırım merdiveninde yükselerek kendi şebeke altyapılarını geliştirmeleri ve fiber genişbant erişim hizmetleri pazarında altyapıya dayalı rekabetin oluşması gecikmektedir. Bu nedenle,

fiber erişim hizmetlerinde gerekli düzenlemelerin hayata geçirilmesi elzemdir. Ayrıca mevcut durumda alternatif işletmeciler, ADSL/VDSL portlarıyla ilgili olarak, Türk Telekom altyapısı sorgulanarak, teyit ile ilerlenmesine rağmen aktivasyon öncesi süreçlerde çok çok yüksek oranlarda (pandemi öncesi ~%35, pandemi döneminde yaklaşık ~%80) son noktada port dolu/altyapı problemi ile karşılaşabilmektedirler. Bu doğrultuda, altyapı hatası/port dolu vb. gibi problemlerin önüne geçebilmek, daha net ve tahmin edilebilir bir model üzerinden ilerletilmesi maliyet yönetimi açısından faydalı olacaktır.

4.2. Port+Transmisyon Modeli'nin (Toptan fiyatlandırma rejiminin “kullanım esaslı” olması) ihtiyaç halinde gözden geçirilmesi

BTK'nın 2012 yılında alınmış olduğu karar doğrultusunda, Türk Telekom tarafından port ve transmisyon esaslı tarifeler oluşturularak iletilmiştir. Kurum tarafından gözden geçirilerek belirlenen Port-Transmisyon tarifeleri 11.12.2013 tarihli Kurul Kararı ile 1 Ekim 2014 itibariyle yürürlüğe girmiştir. Ancak, yeni model kapsamında Türk Telekom tarafından belirlenen tarifelerin maliyet esaslı olmaması nedeni ile alternatif işletmecilerin maliyetlerini yönetemeyeceği ve DSL pazarındaki varlıklarını sürdürmelerinin mümkün olmadığı bir model ile ücretlendirilmeye başlanmıştır. 26 Nisan 2017 tarihli BTK Kararı ile birlikte, Port-Transmisyon ücretleri ve modelinde yenilenme yapılmıştır. Söz konusu ücretlerdeki en önemli sorun port ücretlerinin, özellikle yüksek hızlar için, çok yüksek belirlenmiş olmasıdır. Bu durum, yüksek hızların yaygınlaşmasına engel oluşturduğu, hatta yüksek hızlardaki aboneliklerin daha küçük ölçekli işletmecilerin faaliyet alanından çıkması ile sonuçlandığı

değerlendirilmektedir. BTK tarafından 31.12.2019 tarihli Karar ile yeni tarifeler yürürlüğe girmiştir. Söz konusu yeni tarifeler ile port ücretlerinde artışa gidildiği görülmektedir. Söz konusu artışın mevcut abonelere uygulanmasının gerek taahhütlü aboneler gerekse de ihale üzerinden verilen hizmetler kapsamında ciddi sorunlara yol açtığı değerlendirilmektedir. Ayrıca, THK ücretlerinde yaklaşık olarak %14 civarında zam uygulandığı görülmektedir. Kurum tarafından, port & transmisyon tarifelerinin, hem sektör hem de tüketici refahını olumlu yönde etkileyebilecek bir fiyat seviyesinde belirlenmesi gerektiği değerlendirilmektedir. **Bununla birlikte kampanyalar tarifenin bir parçası haline getirilmelidir.** Bu doğrultuda, 31 Aralık 2019 tarihli, 2019/DK-ETD/336 karar numaralı, Port ve Transmisyon Ücret Revizyonu (Türk Telekom IP VAE Hizmeti) konulu Kurul kararına ilişkin görüşlerimiz;

- Transmisyon Ücretinin hesaplanmasında Logaritmik Ücretlendirme Bareminin 1.200Kbps olmasını gerektiği ve ayrıca bu fiyatların geriye dönük olarak işlemesi, Transmisyonun geriye dönük uygulanması mümkün değil ise her bir baremin %5 artış yapılması,
- Abone Baremli Transmisyon Kampanyasında, ilk 400.000'in değil ilk 1.000.000 müşteri baremine kadar kampanyanın yapılması,
- Abone Baremli Transmisyon Kampanyasının benzerinin Port içinde yapılması,
- VDSL 24 Mbps altı hızlarda TTNET A.Ş.'ye 30 TL, diğer İSS'lere 60 TL; 24 Mbps ve üzeri hızlarda 500.000'den fazla abonesi olan İSS'lere 100 TL, 500.000'den az abonesi olan İSS'lere ise 200 TL destek verilmesini daha doğru bir adım olacağını düşünüyoruz.

4.3. TTNET'in Etkin Piyasa Gücü (EPG) İlan Edilmeli

Ülkemizde, perakende internet pazarı konusunda BTK tarafından şimdiye kadar bir piyasa tanımı yapılmamış ve EPG belirlenmemiştir. BTK tarafından bu duruma gerekçe olarak da AB'nin perakende piyasalara müdahale etmemek adına böyle bir düzenleme yapmıyor olması gösterilmiştir. Oysa ülkemizde mevcut duruma bakacak olursak, ISS lisanslarının verildiği 2002 yılından bu yana geçen süre sonunda TTNET'in Pazar payının halen %70'ler seviyesindedir. Rekabetin oluşturulamamasının en temel nedeni de Türk Telekom - TTNet işbirliğinin varlığı ve bu işbirliği sonucunda ortaya çıkan rekabet ihlalleri için BTK tarafından şimdiye kadar bir önlem alınmamış olmasıdır. Türk Telekom'un 2015 yılında başlayan birleşme süreci ile birlikte söz konusu işbirliğinin ciddi rekabet ihlallerine yol açacak seviyelere gelmiş olduğu görülmektedir. Ülkemizdeki durum ve sonuçlar AB'deki durum ve sonuçlardan çok büyük farklılık göstermektedir. BTK prensip olarak perakende piyasalara müdahale etmemek yöntemini benimsemiş olsa da fiili duruma bakıldığında, özellikle tüketici odaklı konularda perakende piyasaya doğrudan müdahalede bulunabilmektedir. Adil Kullanım Noktası (AKN) hızlarını yeniden belirleyen ve kaldırıldığını belirleyen Kurum kararı da bunun önemli bir örneğidir. Bu nedenle, BTK tarafından ivedilikle perakende genişbant hizmeti alanında piyasa tanımının yapılması ve TTNet'in EPG ilan edilmesi gerekmektedir.

4.4. Toptan Tarifelerin Maliyet Esaslı Olarak Belirlenmesi, Kampanyalara Son Verilmesi & Maliyet yöntemlerinin kamuoyu ile paylaşılması

Etkin rekabetin oluşturulmasında daha fazla gecikilmemesi için Elektronik Haberleşme Kanunu'nda ve ikincil düzenlemelerde belirtildiği üzere, toptan tarifelerin maliyet metodolojisi çerçevesinde belirlenmesi ve şeffaflık ilkesi gereği bu metodolojinin kamuoyu ile paylaşılması elzemdir. Sektöre ilişkin düzenlemelerin başlangıcının yaklaşık 20 yıl öncesine dayandığı göz önünde bulundurulduğunda, toptan hizmet sunma yükümlülüğü getirilen işletmecilere, maliyet esaslı tarifeler oluşturması için yeterli zamanın tanındığı açıktır. Ayrıca, etkin rekabet ortamı da, Elektronik Haberleşme Kanunu'nda ve ikincil düzenlemelerde belirtildiği üzere maliyet bazlı toptan ücretlerle sağlanmalıdır. Maliyet temelli ücretlendirmenin yanı sıra,

- Alt ve üst pazarlardaki hizmetler arasındaki payın, yatırımı teşvik edecek düzeyde olması
- Hizmetlerin aynı pazarlarda olup olmamasına bakılmaksızın, aynı şebeke topolojisine veya aynı/benzer işlem adımlarına sahip olması, dolayısıyla aynı maliyet bileşenlerine sahip hizmetlerin ücretlerinin birbirleri ile tutarlı olması
- Ayrıca yeni nesil erişim hizmetlerin ücretlerinin de geleneksel ürünlerle tutarlı ve yine yatırımı teşvik edecek biçimde belirlenmesi gerekmektedir.

Şeffaflık ilkesi gereği maliyet esaslı tarifelerin oluşturulmasında kullanılan/kullanılacak metodolojilerin de kamuoyu ile paylaşılması büyük önem arz etmektedir. **Maliyet esaslı toptan tarifeler yerine, aylar bazında sınırlandırılmış kısa süreli kampanyalarla sektörün yönlendirilmesi, alternatif işletmeciler için öngörülemeyen, şeffaf olmayan ve yerleşik işletmeci ile rekabetin önünü kesen bir ortam**

oluşturmakta ve alternatif şişletmecilerin uzun dđnemli yatırım kararları almalarını imkânsız hale getirmektedir. Kampanyaların çokluğu şişletmeciler açısından operasyonel yük de getirmektedir. Kampanyaları takip etmek, uygulama alanlarını belirlemek ve kampanyalara ilişkin mutabakat süreçlerini yönetmek oldukça güçleşmektedir.

5. Adım: Uydu Haberleşme Hizmetleri Sektörünün Büyümesi

5.1. 406 sayılı Kanun ile TÜRKSAT'a sağlanan ayrıcalık yürürlükten kaldırılarak, kamu kurum ve kuruluşlarının uydu üzerinden ihtiyaç duydukları hizmetleri serbestçe istedikleri şişletmeciden alabilmelerinin sağlanması

5.1.1. TÜRKSAT'ın Etkin Piyasa Gücüne sahip şişletmeci olarak belirlenmesi ve uydu haberleşme hizmeti toptan sağlayıcısı olarak konumlanması

5.2. Yeni gelişen küresel uydu internet projelerinde Türkiye'nin de yer alması ve bu teknolojilerin ölkemiz çıkarına kullanılmasının yolunun açılması için tüm sektör temsilcilerinin katkılarıyla bir çalıştay yapılması. Bu çalıştayda, ölkemizde uydu haberleşme hizmetleri için ihtiyaç duyulan mevzuat değişikliklerine ilişkin önerilerin tespit edilmesi ve Türkiye'nin yeni nesil LEO ve MEO uydu projeleri için gerekli altyapı ihtiyaçları belirlenerek, katkı ve katılım stratejilerinin oluşturulması

5.3. Elektronik Haberleşme Sektörü Yetkilendirme Yönetmeliği'nde yapılan değişiklik ile uydu üzerinden elektronik haberleşme hizmeti sunan şişletmecilere "kullanıcılarına ait trafikleri Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde kurulmuş uydu yer istasyonları üzerinden geçirme yükümlölüğü" getirilmiştir. Bu yükümlölük sadece tasarım aşamasında olan ve gelecekte

gerçekleşmesi planlanan projeler için mümkün olabilecektir. Bu nedenle tasarım safhası geçilmiş mevcut uydu sistemlerinde bu yükümlülüğün uygulanmaması

5.4. Türkiye’de uydu üzerinden hizmet sağlayan işletmecilerin ve uydu hizmetleri pazarının büyümesi için, haberleşme uydularına ve diğer uzun mesafeli araçlara erişim sağlayan uluslararası telekomünikasyon ağının ve projelerinin bir parçası olacak uydu yer istasyonu yatırımlarının yapılması gerekmektedir. Fiyat/kalite değeri olarak, Türkiye’de altyapı/karasal hat fiyatlarına bakıldığında, fiyatların uluslararası fiyatlar ile yarışır durumda olmadığı görülmektedir.

Bu nedenle Türkiye bu güne kadar, küresel uydu projeleri içinde yer alamamıştır. Ülkemizde 100 Gbps’lik karasal bir hatta bile yurt dışına göre astronomik ücretler ödenmektedir. İki noktası İstanbul içerisinde yer alan bir internet devresinin maliyeti uluslararası devre maliyetlerine göre katbekat pahalıdır. Uluslararası devre fiyatları bu kadar düşükken, ülkemiz içerisinde (Local Loop) devre fiyatlarının bu kadar yüksek olmaması

6. Adım: Sanal Mobil Şebeke Hizmetinin ülkemizde tam anlamıyla hayata geçmesi

6.1. Frekans İhalelerinde SMŞH'ne yer verilmeli

6.1.1. 5G lisans ihalesi süreci, SMŞH veren işletmeciler için de pazardaki rekabetin tesisine katkı sağlayacak bir fırsata dönüştürülmeli

6.1.2. SMŞH İşletmecilerine kapasite ayrılması 5G lisansının bir ön koşulu olmalıdır.

6.1.3. SMŞH işletmecilerini ağırlama konusundaki gönüllülük, 5G lisans sahibi olabilmeyi kolaylaştırmalıdır.

6.1.4. Özellikle belirli sayıda “Tam SMŞH” modeline karşılık SMŞH veren işletmeciyi ağırlama yükümlülüğü getirilmelidir.

6.1.5. SMŞH veren işletmecilerin, dünya örneklerinde olduğu gibi, frekans sahibi olmalarına da imkân verilmelidir²³.

6.1.6. “Teknoloji bağımsız” bir yaklaşım izlenmeli ve mobil şebeke işletmecilerinin sunmakta olduğu tüm hizmetler SMŞH veren işletmecilere de açılmalıdır.

6.2. **Toptan ücretler üzerinden çifte “Hazine Payı” ödenmesi sorununun çözümü bir yasa değişikliği ile sağlanmalı**

6.3. **Mobil Şebeke İşletmecilerinin Tümünün EPG İlan Edilmesi**

6.3.1. SMŞH kapsamında her üç mobil şebeke işletmecisi, erişim ve arabağlantı sağlama yükümlülüğü ile Referans Erişim ve Arabağlantı Teklifi Hazırlama ve Yayımlama yükümlülüğü getirilmelidir.

6.3.2. SMŞH’nin genel çerçevesi Referans Arabağlantı/Erişim Sözleşmeleri ile çizilmeli, veri/ses ücretlerinin standart bir hal alması sağlanmalıdır.

6.3.3. Bu referans erişim teklifleri, muğlak süreç ve keyfî ücretlerin belirlendiği teklifler olmamalı, SMŞH verecek işletmecilerinin hizmet sunumuna yönelik kolaylıklar içermelidir.

6.3.4. Teminat tutarları mobil şebeke işletmecilerine bırakılabilir. Ancak, mobil şebeke işletmecilerinin yüksek teminat isteyerek gerçekten bu işi yapmak isteyen SMŞH veren işletmecilerinin önünün kapatılmaması gerekmektedir.

² <https://www.capacitymedia.com/articles/3823716/german-telcos-reeling-at-65bn-bill-for-5g-spectrum>

³ <https://www.commsupdate.com/articles/2019/07/08/hong-kong-to-offer-localised-5g-permits/>

- 6.3.5.** Toptan hizmetin bedelinin belirlenmesine yönelik genel yaklaşım, “Tam SMŞH” modelinde “maliyet artı (Cost Plus)”, diğer SMŞH modellerinde ise “perakende eksi (Retail Minus)” yönteminin benimsenmesi yönünde olmalıdır.
- 6.3.6.** Mobil şebeke işletmecinin de referans tarifelerin altında perakende fiyatlandırma yapmaması sağlanmalıdır.
- 6.3.7.** Mobil Arama Kartı için kullanılabilen erişim numarası (812 ön kodlu) üzerindeki sınırlama kaldırılarak coğrafi, nomadik veya mobil numaraların kullanılması sağlanmalıdır.
- 6.3.8.** Sabit Telefon Hizmeti (STH) sunan işletmecilere sabit şebekelere ilaveten mobil internet bağlantısı kullanılarak mobil şebekelerden de çağrı başlatılmasına imkân verilmelidir.

ALTYAPIDA DÖNÜŞÜM VE ENTEGRASYON (İncelenecek Ana Başlık -3)

1. Adım: Fiber Altyapının Hızla Yaygınlaştırılması

- 1.1. 24 Mayıs 2018 tarihinde imzalanmış olan Altyapı Paylaşımı Protokolü işler hale getirilmeli ve siyasi olarak sahiplenilmeli**
- 1.1.1.** Fiber altyapının bir üstünlük aracı olmaktan çıkarılması
- 1.1.2.** Esas rekabetin hizmet kalitesi ve yenilikçilikte olması
- 1.2. Yerleşik işletmecinin altyapısı, Elektronik Haberleşme Bilgi Sisteminde (EHABS) tam ve doğru olarak girilmeli**
- 1.3. Yeni Nesil Erişim Şebekelerinin geliştirilmesi amacıyla pasif altyapı kurulumu kolaylaştırılmalı**
- 1.4. Kaynakların verimli kullanılması açısından bir gözden birden fazla kablo geçirilmesine imkân sağlanmalı**

2. Adım:

2.1.

3. Adım:

3.1.

4. Adım:

4.1.

5. Adım:

5.1.

YENİ NESİL GÜVENLİK YAKLAŞIMLARI (İncelenecek Ana Başlık -4)

1. Adım: Siber Güvenlik Hizmetlerinin Bütünleşik Olarak Sağlanması

1.1. Yerli ürün hizmet üretilmesi/kullanılması, Güvenlik izleme hizmetlerinin teşvik edilmesi, Kritik iş kolları için DDoS koruma, Fraud önleme, Güvenlik Operasyon Merkezi gibi hizmetlerinin teşvik edilmesi

1.1.1. Microsoft Hizmet Sağlayıcı Lisans Sözleşmesinin (SPLA-Service Provider License Agreement) çerçevesi, öncelikle müzakereye açık hale getirilmeli, sonrasında karşılıklı diyalog ortamında, veri merkezi işletmecilerinin kamuya ilgili yükümlülükleri ve hizmet sunum yöntemleri ile uyumlulaştırılmalıdır. Microsoft'un, ülkemiz koşullarını, sözleşmelerin rekabete uygunluğunu ve sektörün sürdürülebilirliği açısından elverişliliğini gözetilen bir yaklaşım içinde olmalıdır.

1.1.2. Sosyal Medya uygulamaları için talep edilen yurt içinde veri tutma zorunluluğu, belirli bir yol haritası ile kritik tüm sektörlerde uygulanmalıdır.

1.1.3. KVKK'nın gereğini yerine getirmek üzere tedbir ve denetimler arttırılmalıdır.

1.2. Tüm Erişim Sağlayıcıların katılımının zorunlu olacağı birden fazla İnternet Değişim Noktası kurulmalı

2. Adım:

2.1.

3. Adım:

3.1.

4. Adım:

4.1.

5. Adım:

5.1.

EĞİTİM VE İNSAN KAYNAKLARI (İncelenecek Ana Başlık -5)

1. Adım: Veri Merkezi Sektöründe İnsan Kaynağı Yetersizliği

1.1. Teknik personelin çalışma koşullarının yurtdışı ülkeler de olduğu gibi desteklenmesi

1.1.1. Komşumuz Bulgaristan örneğine benzer şekilde; 5 yıl süre ile veri merkezi personelinin gelir vergisinden %100 muafiyet sağlanmalı

1.1.2. Anlaşmalı üniversiteler ve kurumlardan gerekli teknik personelin yetiştirilmesi şartı ile bu personelin maaşlarında %50 oranında devlet desteği sağlanmalı

2. Adım:

2.1.

3. Adım:

3.1.

4. Adım:

4.1.

5. Adım:

5.1.